

Geringde Vogels in Groningen

Aflevering 16

Klaas van Dijk

In deze aflevering weer een selectie van allerlei ringgegevens die ik de afgelopen tijd binnen heb gekregen. Ik blijf me aanbevolen houden voor nieuwe gegevens over geringde vogels uit de provincie Groningen. Informatie kan worden opgestuurd naar Klaas van Dijk, Vermeerstraat 48, 9718 SN Groningen, telefoon 050-3182924, e-mail klaas.vdijk@hetnet.nl.

Veel informatie over gekleurringde vogels kan worden gevonden op de website www.cr-birding.be. Informatie over het melden van vogels met alleen een metalen ring staat op www.vogeltrekstation.nl.

Kleine Zwaan *Cygnus bewickii*

[LONDON Z-75971; tevens met gele kleurring XNB] Geringd als mannetje na 1kj op 4 december 1991 in Martin Mere (53.38N / 2.52W) in Engeland. Hij werd hier tot en met 13 februari 1992 gezien en zat daarna op 7 februari 1993 en tussen 21 november 1993 en 1 maart 1994 bij Welney (Norfolk, 52.32N / 0.17E) in Engeland. Vervolgens werd hij in december 1994, januari 1995 en op 5 november 1995 in polder Arkemheen gezien. Op 21 november 1999 dook hij weer bij Welney op. Midden januari 2000 zag de Nederlander Wim Tijssen deze Kleine Zwaan in Norfolk. Ruim een maand later, tussen 27 februari en 2 maart, zat hij in Duitsland langs de Elbe ten zuidoosten van Lüneburg. In januari-februari 2001 zat hij weer in polder Arkemheen en op 29 januari 2002 werd hij opnieuw door Wim Tijssen in Norfolk (Hilgay Fen, Ouse Washes) gezien. Op 30 november 2003 en in januari-februari 2005 zat hij weer eens in polder Arkemheen, maar op 26 maart 2005 werd hij langs het Nord-Ostsee Kanal in Sleeswijk-Holstein gezien. Op 19 november 2005 ontdekten Henk en René Oosterhuis de vogel op een geroid bietenveld in de Uithuizer Polder bij Uithuizen. Hij was gepaard met een ongeringd vrouwtje en werd vergezeld door maar liefst vier jongen. Deze Kleine Zwaan is ondertussen al zeker vijftien jaar oud en was in 1994 (één jong) en 1999

(drie jongen) ook al eens met jongen gezien. Van de andere jaren is dit niet bekend.

Er zitten regelmatig flinke aantallen Kleine Zwanen in Groningen en er wordt bij deze soort al jarenlang goed gelet op geringde individuen. Dit is een leuk voorbeeld van een Kleine Zwaan die al op allerlei plaatsen is gezien, maar waarvan de kleurring nog nooit in Groningen was afgelezen.

Grauwe Gans *Anser anser*

[blauwe halsband G01] Geringd op 9 juli 1988 bij Bindal (65.15N / 11.42E) in Midden-Noorwegen. Op 3 september 1988, krap twee maanden na de ringdatum, werd de halsband voor het eerst afgelezen. De vogel zat toen in de Lauwersmeer waar in september vaak duizenden Grauwe Ganzen van Noorse herkomst zitten. Al snel vloog hij naar de Oostvaardersplassen waar de halsband op 22 september 1988 werd afgelezen. Op 4 oktober 2005 zag Dick Veenendaal de ondertussen al minimaal zeventien jaar oude Grauwe Gans in de Eemspolder ten noorden van Uithuizen. Deze Grauwe Gans heeft ondertussen een lijst van maar liefst 190 verschillende waarnemingen opgebouwd. Vreemd genoeg is hij nooit meer in Noorwegen gezien, wellicht omdat gebroed wordt in een gebied waar geen halsbanden worden afgelezen. Ook de Lauwersmeer lijkt bij deze vogel niet in trek te zijn, want hij

is er later alleen nog op 5 april 1991 (Anjumerkolken) gezien. Verder is hij drie-maal, in augustus 1994, september 1996 en augustus 2004, tijdens de najaarstrek in Denemarken gezien (West-Jutland, bij Filsø, 55.42N / 8.14E).

Al dertien winterseizoenen (1988/89, 1989/90 en jaarlijks vanaf 1994/95) wordt hij in het Dollardgebied gezien, zowel in het Groningse als in het Duitse deel. Vaak wordt hij hier enkele maanden achtereenvolgens gezien, maar steevast duikt hij pas in de loop van het winterseizoen op. Aan het eind van de jaren tachtig tot aan het midden van de jaren negentig zat hij in het najaar regelmatig eerst een tijd lang in Flevoland alvorens te verhuizen naar de Dollard. Op 24 september 1998 is hij voor het laatst in Flevoland gezien. Dat najaar ontwikkelde zich een nieuwe traditie. Op 3 november 1998 werd hij bij Willemstad (Noord-Brabant, zuidkant Hollands Diep) gezien. Tien jaar eerder, in november en december 1988, werd hij ook al eens bij Numansdorp (noordzijde Hollands Diep) gezien. Voor de tussenliggende jaren ontbreken waarnemingen, maar vanaf 1998/99 bivakkeert hij ieder najaar eerst enige tijd bij het Hollands Diep (meestal rond Tonnekreek) om vervolgens naar de Dollard te vliegen om daar de rest van de winter door te brengen. Dit patroon treedt al zeven achtereenvolgende winters op. Het is heel goed mogelijk dat deze Grauwe Gans in oktober 2005 bij Uithuizen een tussenstop op zijn 'vaste' trekroute heeft gemaakt.

Waterhoen *Gallinula chloropus*

[HIDDENSEE HA.008678] Geringd als nestjong op 30 juni 2004 bij de Schmachter See op Rügen (Duitsland, 54.24N / 13.36E). Het broedsel bestond uit twee jongen. Op 17 januari 2005, tijdens de midwintertelling, ontdekte Klaas van Dijk dit Waterhoen bij de vijver langs het Floresplein (stad Groningen). Daarna werd hij nog vele malen hier gezien, voor het laatst op 31 maart 2005. Steevast zat de vogel aan dezelfde zijde van de parkvijver. Het Waterhoen keerde in de winter 2005/06 terug naar de vijver bij het Floresplein. Tussen 5 november en 14 januari werd hij hier regelmatig

gezien en bijna altijd zat hij weer aan dezelfde zijde van de parkvijver.

De afstand tussen Groningen en Rügen bedraagt 478 km. Een deel van de in Groningen overwinterende Waterhoentjes komt uit het oosten en vermoedelijk zitten veel Groningse overwinteraars geruime tijd op dezelfde plek. Veel is hier niet over bekend, onder andere omdat weinig Waterhoentjes worden geringd.

Grote Jager *Catharacta skua*

[groen / geel // oranje / metaal] Geringd als broedvogel op Foula (Shetland Eilanden, 60.08N / 2.05W) tijdens het broedseizoen in 1989. Op 14 mei 2005 zag Klaas van Dijk deze gekleurringde Grote Jager op het Noordzeestrand van Schiermonnikoog, ten hoogte van het Willemsduin. De vogel zat op het strand en was aan het eten van een aangespoelde dode Zwarte Zee-eend. De vogel was tot enkele tientallen meters te benaderen. Op 18 mei 2005 zagen de bewakers Johan Prins en Mark de Vries een gekleurringde Grote Jager met dezelfde kleurringcombinatie op de noordwestplaat van Rottumeroog. De vogel werd hier ook op 19 mei gezien en mogelijk nog wel een paar dagen langer. Steeds zat hij van een aangespoelde bruinvis te eten. Ook ditmaal was de vogel goed benaderbaar, tot op ongeveer 25 meter.

Bij navraag aan de onderzoeker Bob Furness bleek dat de vogel een kleurring was verloren. Hierdoor was het niet meer vast te stellen welk individu is gezien. Wel werd duidelijk dat hij behoort tot een groep van vijf individuen die als broedvogel in 1989 op Foula waren gevangen en waarvan in 2005 niet een in de broedkolonie op Foula is gezien. Bob Furness sprak het vermoeden uit dat de door ons waargenomen Grote Jager een slechte conditie had óf te oud was om nog te broeden en daarom niet naar de broedkolonie op Foula was teruggekeerd.

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[MINSK GS.01236] Geringd als 1kj op 26 juni 2003 bij Minsk (Tschizhovskoe Water Reserve, 53.51N / 27.35 E) in Wit-Rusland. Op 19 oktober 2003 werd de ring door Klaas van Dijk af-

gelezen bij de Korrebrug in de stad Groningen en op 24 oktober 2003 door René Oosterhuis in het Noorderplantsoen bij de Ebbingestraat. Daarna is de vogel nooit meer gezien. De afstand tussen Minsk en Groningen bedraagt 1389 km.

Dit is de eerste Kokmeeuw met een ring uit Wit-Rusland die in de stad Groningen is gezien. In andere Nederlandse steden zijn wel al enkele Kokmeeuwen met een Wit-Russische ring gezien. In de stad Groningen zijn ook nooit geringde Kokmeeuwen uit Wit-Rusland gezien toen het land nog onderdeel van de Sovjet-Unie was en er Russische ringen werden gebruikt.

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[PARIS FT-18496] Geringd als na 3kj op 15 februari 1976 bij Frelinghien in Noord-Frankrijk, vlak ten westen van Lille (50.43N / 02.56E). Op 8 november 2002 zagen Frank Majoor en Klaas van Dijk deze Kokmeeuw bij de Mispelflat in de stad Groningen. Op grond van de maten concludeerden we dat het een vrouwtje was. De vogel liep wat mank. We hadden de indruk dat het wel eens een oude vogel kon zijn en dit blijkt dus te kloppen! Er waren 26 jaar, 8 maanden en 24 dagen (in totaal 9763 dagen) verstreken tussen de ringdatum en de afleesdatum. Kokmeeuwen met Franse ringen zijn erg schaars in Groningen. Deze vogel is bovendien een van de oudste die ooit in de stad is gezien, want zij was in november 2002 al minimaal 29 jaar oud. De vogel was nog niet eerder in Nederland gezien en is daarna ook niet meer in Groningen waargenomen.

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[SEMPACH K.76205] Geringd als 1kj op 19 november 2004 in Oberkirch (Luzern, 47.09N / 8.07E) in Zwitserland. Op 8 juli 2005 zagen René Oosterhuis en Klaas van Dijk deze Kokmeeuw op het wad bij het strandje van Delfzijl. Het werd hoogwater, waardoor het wad langzaam onderliep. De vogel kwam daardoor steeds dichterbij en zo konden we uiteindelijk vanuit de auto de metalen ring met de telescoop aflezen. Kokmeeuwen met een Zwitserse ring worden niet vaak in Groningen gezien. Uit de stad zijn

slechts twee gevallen bekend van vogels met een Zwitserse ring.

Kokmeeuw *Larus ridibundus*

[LONDON EG 08663] Geringd op 31 mei 2000 als nestjong bij Hamford (zuidelijk van Harwich, 51.53N / 1.13E) in Engeland. Op 31 mei 2004 lukte het Derick Hiemstra bij Oterdum om de metalen ring van deze Kokmeeuw af te lezen. Naar alle waarschijnlijkheid broedde de vogel hier in de nabije omgeving. Kokmeeuwen met Engelse ringen worden wel vaker in Nederland gezien, maar dit zijn bijna altijd vogels die als wintergast in Engeland zijn geringd. Volgens de Britse ringatlas zijn er van de in Engeland geringde nestjongen slechts enkele terugmeldingen uit Nederland uit het broedseizoen.

Zilvermeeuw *Larus argentatus*

[HELGOLAND 4213032; tevens geringd met witte vleugelflap 1] Geringd losgelaten op 10 april 1998 in Hävern langs de Weser (52.25N / 08.59E), nadat de vogel twee weken daarvoor uitgeput langs de Weser was gevonden. De vogel werd tevens voorzien van witte vleugelflappen met het opschrift '1'. Later in april en in mei werd hij hier ook nog gezien; in februari 1999 zat hij enige tijd langs de Rijn bij Eltville, iets ten westen van Wiesbaden. Op 25 november 2001 kwam een melding uit het zuidpuntje van Zweden (Kåseberga, 55.24N / 14.03E), maar in januari 2002 zat hij alweer in de buurt van Hannover. Daarna werd de vogel eenmaal in 2003 gezien (op 31 januari op de vuilstort Pohlshede Heide, nabij Minden), eenmaal in 2004 (op 15 december langs de Elbe ten zuidoosten van Hamburg) en tweemaal in 2005 (op 17 januari en 30 december, beide dagen in de omgeving van Hannover). Op 10 januari 2006 ontdekte Theo Bakker deze Zilvermeeuw bij de Hoornse Plas (Haren). Hij zag hem hier ook op 27 januari en op 31 januari 2006 (zie foto) bij de Vuilstort van Groningen. Een voorbeeld van een Zilvermeeuw die, ondanks een opvallend vleugelmerk, nog nooit eerder in Nederland was opgemerkt.

Koolmees *Parus major*

[ARNHEM V 216014] Geringd op 3 december 2003 als 1kj vrouw door René Oosterhuis in de Kindertuin langs de Helperzoom (stad Groningen). Op 18 maart 2004 werd de vogel door een Duitse ringer weer teruggevangen op Greifswalder Oie (54.15N / 13.55E), een klein eilandje in de Oostzee ten zuidoosten van Rügen. De afstand tot Helpman bedraagt 495 km.

In de herfst van 2003 waren veel mezen op trek in Noord-Nederland. Toen zijn in de Kindertuin grote aantallen mezen gevangen (waaronder in totaal 403 Koolmezen) en René heeft hier een artikel in de Gors over geschreven (*De Grauwe Gors* 32, pp. 115-120). Er worden in dit artikel verschillende terugmeldingen uit Nederland genoemd, maar dit geval is pas de eerste buitenlandse terugmelding uit deze groep Koolmezen.

Koolmees *Parus major*

[ARNHEM V 216140] Geringd op 22 augustus 2004 als 1kj vogel door René Oosterhuis in de Kindertuin langs de Helperzoom in de stad Groningen. Op 2 april 2005 verzamelde Rob Koelman in het nabijgelegen Sterrebos een partij braakballen van Bosuilen met daarin twee metalen vogelringen. Beide ringen behoorden toe aan Koolmezen die in de Kindertuin waren gevangen (zie ook hieronder), een afstand van iets meer dan 1 km vanaf het Sterrebos. In 2005 heeft een paartje Bosuilen met succes in het Sterrebos gebroed. De partij braakballen met daarin de beide mezenringen was hooguit een week oud omdat in deze periode wekelijks braakballen werden verzameld.

Koolmees *Parus major*

[ARNHEM V 216204] Geringd op 31 oktober 2004 als 1kj vrouw door René Oosterhuis in de Kindertuin in Helpman. Ook deze Koolmees is als prooi door een Bosuil gepakt, want de ring werd op 2 april 2005 door Rob Koelman in het Sterrebos in een bosuilenbraakbal teruggeonden (zie ook hierboven). Er zijn de afgelopen jaren vele honderden mezen (vooral Kool- en Pimpelmees *Parus caeruleus*) in de Kindertuin in Helpman geringd, maar dit zijn pas de eer-

ste terugmeldingen van ringen die in braakballen van uilen zijn teruggevonden.

Vink *Fringilla coelebs*

[ARNHEM V 096901] Geringd op 5 januari 2002 als 2kj man door Jan Doevendans bij Lauwersoog. Op 14 maart 2005 bracht Rob Koelman voor het eerst een bezoek aan het Sterrebos om braakballen van Bosuilen te verzamelen (zie ook hierboven). In een van deze braakballen werd de ring van een Vink gevonden. De braakballen lagen er misschien al enkele weken, zodat niet precies bekend is wanneer de Vink door een Bosuil is gegrepen. De afstand tussen Lauwersoog en het Sterrebos bedraagt 33 km en tussen ringdatum en vinddatum was 1164 dagen verstreken.

Keep *Fringilla montifringilla*

[ARNHEM V 194588] Geringd op 11 november 2003 als 1kj man door René Oosterhuis in de Kindertuin in Helpman (stad Groningen). Op 28 februari 2004 werd de vogel door Lex Tervelde in de Zuidhorner Zuiderpolder weer teruggevangen (13 km afstand van Helpman). Kepen worden niet zo vaak teruggemeld uit Groningen. Deze vogel illustreert dat 's winters Kepen in de provincie kunnen blijven rondzwerven.

De Zilvermeeuw met vleugelflap 1.
31 januari 2006, Vuilstort Groningen.